

JURIDISKA RISKER OCH DOMAR

SAMMANFATTNING

I Sverige är det olagligt att sprida upphovsrättsskyddat material utan tillstånd från upphovsmannen och för den som bryter mot detta kan påföljden både bli skadestånd och fängelse i högst två år. Detta regleras i upphovsrättslagen som infördes 1960. I takt med att tiderna förändrats och ny teknik upfunnits har lagen självklart uppdaterats, vilket inte alltid gått lika snabbt som teknikens (och framförallt internets) utveckling.

I Sverige har en rad personer dömts för brott mot upphovsrättslagen. I modern tid har det ofta handlat om brott kopplade till så kallad fildelning av upphovsrättsskyddat material som filmer, tv-serier och datorspel. Det mest uppmärksammade målet på senare år rör sajten kallad The Pirate Bay där länkar till främst illegalt distribuerat material listades. Bakom sajten låg en handfull svenskar och den 26 november 2010 dömdes tre av dessa till fängelse samt ett samlat skadestånd på 46 miljoner kronor som även skulle betalas av en annan man som tidigare dömts i tingsrätten i samma ärende.

FÖRDJUPNING

Lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk tillkom 1960 och har sedan dess flera gånger uppdaterats i takt med att den tekniska utvecklingen ställt nya krav på lagstiftningen. Tänk dig själv hur annorlunda världen såg ut när lagen kom till! Den första månlandningen var nästan ett decennium bort och i Sverige fanns sedan fyra år tillbaka enbart en tv-kanal. Blixtsnabba bredbandsuppkopplingar var måhända något som science fiction-författare drömde om och film spelades på givna tider på kvartersbiografen. I den tiden kom alltså den första versionen av den svenska upphovsrättslagen till.

Under paragraf 53 slås det fast att ”den som beträffande ett litterärt eller konstnärligt verk vidtar åtgärder, som innebär intrång (...) döms, om det sker uppsåtligt eller av grov oaktsamhet, till böter eller fängelse i högst två år.” Under åren har flera brottmål som berör den här punkten prövats i Sverige. På senare år har uppmärksamheten framförallt riktats mot brottmål där personer som varit inblandade i illegal fildelning åtalats. Inget fall har däremot fått större uppmärksamhet än den så kallade Pirate Bay-rättegången som inleddes då åtal väcktes mot fyra personer den 31 januari 2008. I det här kapitlet ska vi fokusera på den rättegångsprocessen.

The Pirate Bay är endast en av många sajter som sprider upphovsrättsskyddat material. I samhällsdebatten har en del debattörer försökt få dessa illegala aktörer att framstå som en sorts digitala motsvarigheter till sagovärldens Robin Hood eller entusiaster som agerar utan vinstmotiv. Sanningen är dock att piratsajter är en lönsam verksamhet. En undersökning visar att illegala piratsajter tjänade omkring 1,5 miljarder kronor enbart på reklamförsäljning under 2013.

På The Pirate Bay samlas länkar till i första hand material som film, tv-serier och datorspel. Dessa är i sin tur uppdelade i små bitar som via ett datorprogram laddas hem till användarens dator från en rad andra destinationer, sätts ihop till en fungerande fil och sedan kan användas. En överväldigande majoritet av materialet på sajten har inte hamnat där med upphovsrättsinnehavarens godkännande och är därmed illegalt distribuerat.

Med detta i åtanke väcktes efter en tids förarbete åtal mot fyra personer kopplade till sajten. De ursprungliga åtalpunkterna var medhjälp till brott mot upphovsrättslagen och förberedelse till brott mot upphovsrättslagen.

Målet blev medialt mycket uppmärksammat i så väl Sverige som utomlands och när domen föll i Stockholms tingsrätt den 17 april 2009 rapporterades den flitigt i medier runt om i världen. Utfallet blev ett års fängelse för samtliga åtalade samt skadeståndskostnader på 30 miljoner kronor som skulle betalas till målsäganden – en bred skara bolag verksamma inom film, musik och datorspelsbranschen.

Det första överklagandet inkom formellt redan samma dag och fallet klättrade ett steg upp i det svenska rättsväsendet – till Svea hovrätt. Här utreddes frågan om de åtalades skuld på nytt och återigen kom rätten fram till att de fyra åtalade var skyldiga till brott mot upphovsrättslagen.

Den 26 november 2010 meddelades domen i Svea Hovrätt och tre av fyra åtalade dömdes för medhjälp till upphovsrättsintrång. Fängelsestraffen sänktes från ett år för samtliga åtalade till tio, åtta respektive fyra månader. Samtidigt höjdes skadeståndet till 46 miljoner kronor och detta ska betalas solidariskt av de dömda. En fjärde åtalad dök aldrig upp till förhandlingarna och därför stod den ursprungliga tingsrättsdomen fast för denne.

Resningsansökan till Sveriges högsta juridiska instans (Högsta domstolen) avslogs och därmed ansågs fallet avslutat. Signalvärdet här är tydligt – det är i Sverige olagligt att hjälpa till att sprida upphovsrättsskyddat material och påföljden kan bli fängelse och även skadestånd.

Faktaruta:

7 Kap. Ansvar och ersättningsskyldighet m.m.

53 § Den som beträffande ett litterärt eller konstnärligt verk vidtar åtgärder, som innebär intrång i den till verket enligt 1 och 2 kap. knutna upphovsrätten eller som strider mot föreskrift enligt 41 § andra stycket eller mot 50 §, döms, om det sker uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, till böter eller fängelse i högst två år.

Ur Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

MER LÄSNING:

Svenska Dagbladet: 26-årig man dömd för fildelning

http://www.svd.se/nyheter/inrikes/26-arig-man-domd-for-fildelning_325308.svd

Pressmeddelande: 31-årig Linköpingsbo döms för brott mot upphovsrättslagen (illegal fildelning) till villkorlig dom och 40 dagsböter

http://www.domstol.se/templates/DV_Press____7802.aspx

Pressmeddelande: Fällande dom i det s.k. Pirate Bay-målet

<http://sverigesradio.se/Diverse/AppData/Isidor/files/83/6275.pdf>

Ursprunglig stämningsansökan mot Pirate Bay-grundarna.

http://www.idg.se/polopoly_fs/1.143041!stamningsansokanpb.pdf

DISKUSSIONSFRÅGOR:

Vad har effekterna av domen i Pirate Bay-målet blivit för upphovsrätten?

Finns det tillfällen när det är rätt att bryta mot upphovsrätten?